

Posouzení návrhu Programu na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2020 – 2026

Autor ex-ante posudku: prof. MUDr. Roman Chlíbač, Ph.D., Fakulta vojenského zdravotnictví
Univerzity obrany, Hradec Králové

Datum zpracování: 10.12. 2018

Úvod

Cílem tohoto ex-ante posudku je evaluace navrhovaného Programu na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2020-2026 (dále jen Program) v průběhu jeho přípravy ke zkvalitnění připravovaného programového dokumentu a zvýšení jeho relevance. Program byl posuzován z hlediska nastavení cílů, kterých se má dosáhnout, jejich reálnosti, dále kritérií splnění cílů programu, potenciálu rozvoje, očekávaných výsledků, jejich kvantifikace, zvolené metriky výkonnosti, způsobilosti nákladů a souladu se strategickými dokumenty.

Podkladem k vypracování posudku bylo předložené znění Programu, které je zpracováno celkem na 36 stranách.

Předmětem hodnocení Programu byla jeho smysluplnost, významnost a design Programu, jeho obsahová stránka a koncepčnost zaměření Programu.

V rámci zpracování posudku byly provedeny následující postupy:

1. Posouzení cílů Programu a jejich nastavení, včetně posouzení funkčnosti intervenční logiky
2. Posouzení případných mezer a potenciál rozvoje, srovnání se zahraničím
3. Hodnocení systému evaluace a monitorování
4. Posouzení očekávaných výsledků a možností kvantifikace cílů Programu
5. Posouzení přiměřenosti finančních alokací a příjemci podpory
6. Posouzení rizik Programu
7. Závěry a doporučení

1. Posouzení cílů Programu a jejich nastavení

Hlavní cíl Programu je zlepšení zdraví osob s dopadem na celou populaci. Cíl kopíruje a vychází z národních priorit VaVal v části označené jako priorita č. 5- Zdravá populace. Hlavním cílem Programu je tak podporovat vznik a rozvoj nových léčebných technologií v medicíně, zkoumat nová infekční onemocnění včetně výzkumu rezistencí jejich původců na antibiotika a provádět výzkum chronických neinfekčních civilizačních onemocnění. Hlavní struktura Programu vychází z tří zkoumaných

základních oblastí: vznik a rozvoj chorob; nové diagnostické a terapeutické metody a epidemiologie a prevence nejzávažnějších chorob. Tyto tři základní oblasti jsou členěny na celkem 21 podoblastí, kdy na rozdíl od národních priorit schválených vládou (20 podoblastí), je zde jedna podoblast navíc (onemocnění dětského věku a vzácná onemocnění). Cíle Programu jsou tak plně v souladu s národními prioritami orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, schválené vládou svým usnesením ze dne 19. července 2012 č. 552, rozšířené o jednu podoblast, vycházející z národní strategie pro vzácná onemocnění na léta 2010-2020. Kromě hlavních cílů je v Programu jasně definováno 43 dílčích cílů. V podoblasti Infekce jsou navrhovány jako jeden z dílčích cílů edukace obyvatelstva, která nenaplnuje snahu o získání nových poznatků ve zdravotnickém výzkumu. V rámci podoblasti biologická léčiva včetně vakcín je nesprávně uveden dílčí cíl vývoje nových cílů pro vakcinaci. Cílem pro očkování je zdravá osoba (preventivní vakcíny) nebo nemocná osoba (terapeutické vakcíny), které nemohu být vyvíjeny. Vyvíjet lze vakcíny, postupy, nikoli cíle pro očkování. Vyhrazující si právo poskytovatele uvedené v Programu na případnou změnu jednotlivých cílů není systémové a nezapadá do snahy o naplnění předem jasně definovaných cílů.

Dílčí závěr:

Cíle jsou nastaveny tak, aby zabezpečily výzkum a vývoj v preferovaných oblastech medicíny a je zde předpoklad pro jejich postupné naplňování. V návrhu Programu je nesprávně uvedený počet podoblastí, kterých je ve skutečně 21, nikoli 20 a počet dílčích cílů je správně 43, nikoli 41.

2. Srovnání se zahraničím a spolupráce s jinými programy, posouzení případných mezer a potenciál rozvoje

Návrh Programu popisuje vazby na stávající zdravotnický výzkum v ČR a ukázkou řešení problematiky zdravotnického výzkumu ve vybraných evropských zemích. Návrh Programu je obsahově zaměřen na výzkum v oblasti, kde je téměř exkluzivním poskytovatelem účelové podpory Ministerstvo zdravotnictví, proto riziko překryvů s ostatními programy VaVal v ČR je minimální. Způsob financování a šíře rozsahu zdravotnického výzkumu v rámci Programu je srovnatelná se zahraničím. Navrhovaná šíře výzkumu zajišťuje komplexnost Programu a přispívá k plnění cílů Národní priority Zdravá populace. Důraz na aplikovaný výzkum a možné propojení se základním výzkumem reflektuje současné zahraniční trendy a dává předpoklad mezinárodního využití výsledků s možností získání excelentních výsledků.

Termíny vyhlášení veřejných soutěží Programu nejsou zcela nastaveny v souladu s uvedenou dobou trvání Programu. Doba trvání programu je stanovena na 7 let, s průběhem v období 2020 – 2026 a nejkratším trváním projektu 3 roky. Předpokládá se, že v letech 2024-2026 již nebudou zahajovány nové projekty. Pokud se ale vyhlásí veřejná soutěž v souladu s návrhem Programu v roce 2023, pak se očekává zahájení v roce 2024, které je možné, protože s trváním 3 let je reálné dokončení do roku 2026.

Dílčí závěr:

Zaměření Programu je srovnatelné se zahraničním výzkumem ve zdravotnictví a je zde předpoklad zahraničního využití výsledků, včetně získání excelentních výsledků. Riziko překryvů s ostatními programy VaVal v ČR je minimální.

3. Hodnocení systému evaluace a monitorování

Návrh Programu obsahuje systém monitorování a hodnocení v průběhu vlastní realizace. Evaluace využívá předem definovaných indikátorů, které jsou určeny jak pro monitorování v průběhu Programu, tak k evaluaci celkové výkonosti a úspěšnosti Programu. Postup pro monitorování a hodnocení průběhu a skončení Programu je dobře propracovaný, včetně indikátorů realizace Programu. Jednotlivé indikátory hodnocení a monitorování výsledků jsou v návrhu správně uvedeny, jsou dobře měřitelné, srovnatelné, dostatečně objektivní a jasně definované. Nastavené indikátory obsahují minimální hodnoty, které jsou reálné k dosažení. V případě indikátorů hlavních a vedlejších výsledků se prakticky jedná o počty publikovaných výsledků projektů v impaktovaných zahraničních časopisech, případně v tuzemských časopisech indexovaných v databázi SCOPUS, počty vydaných knih/kapitol v knihách, počty patentů, počtu vytvořených softwarů. Systém, jak budou data pro průběžné a závěrečné hodnocení sbírána, v návrhu popsán není. U indikátoru motivace vědců není stanovena úroveň úspěšnosti tohoto indikátoru.

Dílčí závěr:

Systém evaluace a monitorování uvedený v návrhu Programu je vhodně navržený, použitelný a reálně dosažitelný. Systém tak poskytuje nástroj pro plnění funkce hodnotícího procesu. Doporučuji popsat v návrhu systém sběru dat k posouzení naplnění jednotlivých indikátorů a stanovit úroveň úspěšnosti indikátoru motivace vědců.

4. Posouzení očekávaných výsledků a možností kvantifikace cílů Programu

Očekávané výsledky výzkumu navrhovaného Programu se dělí na tři kategorie – hlavní výsledky, vedlejší výsledky a další výsledky. Jednotlivé výsledky výzkumu jsou jasně a měřitelně definovány. Je možné je jednoduše kvantifikovat a na jejich základě posuzovat úspěšnost Programu. V návrhu je stanoven efektivní systém průběžného a závěrečného hodnocení řešených projektů a jejich výsledků.

Dílčí závěr:

Nastavený systém posuzování očekávaných výsledků je vhodně zvolený a je zárukou dostatečné kvantifikace cílů Programu.

5. Posouzení přiměřenosti finančních alokací a příjemci podpory

Předpokládaná výše finanční dotace za celou dobu trvání Programu činí 6 050 mil. Kč. Z celkových výdajů na Program se předpokládá, že 5 500 mil. Kč budou činit výdaje ze státního rozpočtu, 550 mil. Kč bude hrazeno z neveřejných zdrojů. Návrh Programu neobsahuje bližší specifikaci neveřejných zdrojů. Rozvržení navrhovaných výdajů odpovídá předpokládanému postupnému vyhlášení veřejných soutěží a průměrné délce projektů. Nejvyšší povolená intenzita podpory pro jeden projekt může být až 100 % celkových uznaných nákladů, přes to příjemcem podpory může být dle návrhu pouze výzkumná organizace, která prokáže schopnost spolufinancování z neveřejných prostředků. V souladu s návrhem Programu se předpokládá, že příjemcem podpory budou veřejné vysoké školy, příspěvkové organizace Ministerstva zdravotnictví a odborné ústavy Akademie věd. V návrhy nejsou uvedeny státní vysoké školy, které se také zabývají výzkumem v oblasti medicíny a vzhledem k zaměření Programu a očekávaným cílům by jim mělo být umožněno žádat o podporu projektů.

Dílčí závěr:

Předpokládaná finanční alokace je dostatečná a odpovídá očekávaným cílům Programu. Ucházet se o vyhlášené projekty by mělo být umožněno také státních vysokým školám.

6. Posouzení rizik programu

Návrh Programu obsahuje výčet možného seznamu rizik, která mohou nastat při realizaci Programu. Jedná se celkem o sedm uvedených rizik, která poskytovatel považuje za nejpravděpodobnější. Komplexní zpracování analýzy rizik není součástí návrhu a nelze tedy identifikovat případnou míru pravděpodobnosti vzniku jednotlivých rizik. Nejsou navrhovaná žádná opatření na případnou eliminaci rizik nebo opatření k minimalizaci výskytu a možných dopadů uvedených rizik, která by mohla ohrozit efektivitu a úspěšnost navrhovaného Programu. Uváděné riziko číslo 6, objektivní

důvody znemožňující řešitelům zajistit statisticky významný výzkumný soubor hodnocených subjektů v populačních studiích, by mělo být odhaleno již při posuzování a schvalování předloženého projektu a takový projekt by neměl získat podporu poskytovatele.

Dílčí závěr:

Možná rizika, která mohou nastat při realizaci Programu, jsou identifikována. Nelze určit, zda pravděpodobnost výskytu těchto rizik vychází pouze ze zkušenosti poskytovatele, nebo jsou výsledkem zpracované analýzy rizik. Nejsou navržena možná opatření na eliminaci těchto rizik.

7. Závěry a doporučení

Program na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2020 – 2026 („Program NU“) je navazujícím programem na již běžící Program na podporu zdravotnického aplikovaného výzkumu na léta 2015-2022 („Program NV“), kterým realizuje Ministerstvo zdravotnictví aplikovaný výzkum v medicíně, s možností dílčího řešení také v oblasti základního výzkumu jako zdroje výsledků pro potřeby aplikovaného výzkumu.

Cíle Programu NU bezprostředně navazují na cíle Programu NV a jsou dobře nastaveny, nejenom v souladu s národními prioritami v oblasti zdravotnického výzkumu, ale také v souladu se zahraničním přístupem k medicínskému výzkumu. Návrh Programu umožňuje získat zcela nové, excelentní výsledky výzkumu ke zlepšení klinické diagnostiky, léčby a prevence onemocnění v populaci. Finanční prostředky alokované na jednotlivé projekty Programu jsou dostatečné pro dosažení stanovených cílů a vycházejí z možností státního rozpočtu.

Nastavené parametry a ukazatele Programu odpovídají stanoveným cílům. Odpovídajícím způsobem je stanoven systém vyhodnocování Programu v průběhu jeho realizace a po skončení.

Po posouzení všech oblastí Programu je možné doporučit následující úpravy a doplnění:

- Upravit počet podoblastí a dílčích cílů tak, aby odpovídal uváděným skutečnostem.
- Doplnit a popsat v návrhu systém sběru dat k posouzení naplnění jednotlivých indikátorů.
- Uvést možnost ucházet se o vyhlášené projekty pro státní vysoké školy.
- Doplnit analýzu možných rizik a návrhy možných opatření na eliminaci rizik.